

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจเชิงพรรณนา (Descriptive Survey) (Selltig Wrightman and Cook, 1976 : 90-112) เป็นการศึกษาที่ศึกษาตัวแปรที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว คือผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์รายวิชา และเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กับ ภาคนิพนธ์พื้นฐาน 5 ประการ มีความสอดคล้องกันหรือไม่

การศึกษางาน

1. ศึกษาหนังสือหลักสูตรสังคมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เกี่ยวกับจุดประสงค์ทั่วไปวิชาสังคมศึกษา และจุดประสงค์รายวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษา และศึกษาประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
2. ศึกษาหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จำนวน 5 เล่ม มี 6 รายวิชา
3. ศึกษาประวัติความเป็นมาและความหมายคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ จากกองส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม
4. ศึกษาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้
5. ศึกษาระเบียบวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากเอกสาร หนังสือ และวิทยานิพนธ์ที่ใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ตัวอย่างประชากร

- ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ
1. เอกสาร โฉก แก่ หนังสือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2522 จำนวน 1 เล่ม (เลือกเฉพาะส่วนที่เป็นจุดประสงค์ทั่วไป

และจุดประสงค์รายวิชาบังคับ วิชาสังคมศึกษา ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว) และหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษา. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จำนวน 5 เล่ม มี 6 รายวิชา คือ ส 101, ส 102, ส 203 กับ ส 204, ส 305 และ ส 306

2. ผู้วิเคราะห์ 5 คน และครู-อาจารย์ ที่สอนวิชาสังคมศึกษาวิชาบังคับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีการศึกษา 2526 จังหวัดราชบุรี จำนวน 91 คน เป็นผู้วิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารที่นำมาวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตารางสำหรับวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยแบ่งเป็น 3 ตอนด้วยกัน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้วิเคราะห์

ตอนที่ 2 คำอธิบายคานิยมพื้นฐาน 5 ประการ

ตอนที่ 3 คำอธิบายการวิเคราะห์เนื้อหา และตอนที่ 3 นี้ยังประกอบด้วย

อีก 3 หมวด คือ หมวดที่ 1 เป็นจุดประสงค์ทั่วไปวิชาสังคมศึกษา หมวดที่ 2 จุดประสงค์รายวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษา และหมวดที่ 3 เป็นเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรพุทธศักราช 2521 (แบ่งเนื้อหาแต่ละเล่มเป็นบท แบ่งแต่ละบทเป็นหน่วยย่อย)

หมวดที่ 1 จุดประสงค์ทั่วไปวิชาสังคมศึกษา มี 6 ข้อ

หมวดที่ 2 จุดประสงค์รายวิชา

ส 101 กับ ส 102 มี 11 ข้อ

ส 203 กับ ส 204 มี 12 ข้อ

ส 305 กับ ส 306 มี 12 ข้อ

หมวดที่ 3 เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษามัธยมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการจำนวน 5 เล่ม มี 6 รายวิชา

ส 101	มี	13	บท	แบ่งเป็น	64	บทย่อย
ส 102	มี	12	บท	แบ่งเป็น	62	บทย่อย
ส 203	มี	13	บท	แบ่งเป็น	55	บทย่อย
ส 204	มี	14	บท	แบ่งเป็น	61	บทย่อย
ส 305	มี	16	บท	แบ่งเป็น	80	บทย่อย
ส 306	มี	12	บท	แบ่งเป็น	63	บทย่อย

เมื่อร่างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน
 ตรวจสอบแบบตารางสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งฉบับ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขแนะนำ
 แล้ว ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตารางสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปให้ผู้วิเคราะห์
 5 คนใช้วิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

2. แบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยใช้ตารางสำหรับการวิเคราะห์
 เนื้อหาเป็นแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาค้วย โดยเปลี่ยนชื่อตารางสำหรับการ
 วิเคราะห์เนื้อหาเป็น "แบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา" นำแบบสอบถามเพื่อการ
 วิเคราะห์เนื้อหานี้ทดลองใช้กับครู-อาจารย์ที่สอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,3
 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอคำเม็งสมิถ จังหวัดราชบุรี จำนวน 9 คน (ชั้นละ
 3 คน) ปรากฏว่าผู้ตอบยังไม่เข้าใจวิธีตอบ ผู้วิจัยจึงได้อธิบายวิธีตอบในแบบสอบถาม
 เพื่อการวิเคราะห์ เนื้อหาแต่ละคนจึงตอบได้โดยไม่มีปัญหา จึงนำไปให้ครู-อาจารย์ ตอบ
 แบบสอบถามนี้ต่อไป

3. เกณฑ์การสรุปค่าหรือข้อความกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เพื่อพิจารณา
 ขีตรอยคะแนน มีดังนี้

3.1 พิจารณาค่าหรือข้อความที่ระบุค่านิยมพื้นฐานโดยตรง เช่น พบคำว่า
 "การพึ่งตนเอง" ในเนื้อหาที่วิเคราะห์ ผู้วิเคราะห์ก็ขีตรอยคะแนน (/) ของเนื้อหา
 ตอนนั้นตรงกับของ สิ่งตนเอง ในตารางสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 พิจารณาค่าหรือข้อความที่กล่าวพาดพิงถึงค่านิยมพื้นฐานหรือข้อความ
 ที่อธิบายความหมายค่านิยมพื้นฐานนั่นเอง เช่น ข้อความว่า "การรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทอง
 แ่พอเหมาะสมควร" อย่างนี้ก็ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่อง ประหยัดและออม

3.5 พิจารณาจากเนื้อหาที่สรุปความแล้วมีความหมายในทิศทางเดียวกับ
 ค่านิยมพื้นฐาน หมายถึงการสรุปจากข้อความที่เป็นย่อหน้า ๆ เป็นเรื่อง อาจจะมี ความ
 ยาวหลายหน้ากระดาษ แล้วสรุปได้ว่าตรงกับค่านิยมพื้นฐานข้อใดที่ชัด เจนที่สุดก็ เลือกข้อนั้น

การ เก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นี้เป็นข้อมูลจากเอกสารซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์
 ทั่วไปวิชาสังคมศึกษา จุดประสงค์รายวิชาสังคมศึกษายังกับ และเนื้อหาในหนังสือเรียน
 วิชาสังคมศึกษาวิชาบังคับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ใช้เทคนิคการ
 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ค่านิยมพื้นฐาน
 5 ประการเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารแบ่งเป็น
 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้วิเคราะห์ มี 5 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ร่วมงาน (ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ
 จบปริญญาตรีทางการศึกษาเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา เคยรับการอบรมการวิเคราะห์หลักสูตรสังคม
 ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และมีประสบการณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแต่อย่างน้อย 3 ปี) จำนวน 4 คน มีขั้นตอนการวิเคราะห์คือ

1.1 ผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คน ศึกษาความหมายของค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
 ให้เข้าใจตรงกัน

1.2 ให้ผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คน อ่านและวิเคราะห์เนื้อหาสังคมศึกษาที่ไม่
 เคยอ่านมาก่อนจำนวน 1 บท เรื่อง "ปัญหาค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
 และสังคม" (จากหนังสือปัญหาสังคมไทย ของ กรมพล ท่องธรรมชาติ และ อานนท์
 อากาศิรมย์) ซึ่งรอยคะแนนลงในตารางสำหรับวิเคราะห์เนื้อหาที่มีหัวข้อย่อย เนื้อหา
 วิชาในบทดังกล่าวนี้รวมจำนวนรอยคะแนนในแต่ละรายการจากผู้วิเคราะห์แต่ละคนแล้วนำ
 ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ความแปรปรวน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง
 (Two-way Classification Analysis of Variance) ชนิดมีคะแนน 1 จำนวน
 ใน 1 รายการ (One Observation per Cell) เพื่อตรวจสอบว่าผู้วิเคราะห์ทั้ง
 5 คนวิเคราะห์เนื้อหาได้ตรงกันหรือไม่ ปรากฏว่า ผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คนนี้ วิเคราะห์
 เนื้อหาในแง่ต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และค่าความเที่ยง (reliability)

ในการวิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คน เป็น 0.992 ผู้วิจัยจึงให้ผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คนนี้วิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ต่อไป

1.3 ให้ผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คน อ่านเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์อย่างน้อย 4 ครั้ง ครั้งแรกอ่านคร่าว ๆ จับใจความสำคัญ ครั้งที่สองอ่านและพิจารณาว่าส่วนใดมีความนิยมพื้นฐาน อยู่บ้าง ครั้งที่สามอ่านและพิจารณาส่วนที่มีความนิยมพื้นฐานว่าตรงกับค่านิยมพื้นฐานข้อใดแล้วชี้ครอ ยคะแนนในตารางสำหรับวิเคราะห์เนื้อหาจนครบในเอกสารทุกฉบับ ครั้งที่สี่อ่านและพิจารณาบท ทวนเนื้อหาและรอยคะแนนที่ขีดไว้ในตารางสำหรับวิเคราะห์เนื้อหา ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ โดยใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2527 ถึงวันที่ 10 มีนาคม 2527 เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ จากผู้วิเคราะห์ทั้ง 5 คนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยรวมจำนวนรอยคะแนนของค่านิยมพื้นฐานแต่ละข้อ ในเอกสารแต่ละฉบับ ครบทุกฉบับ

2. กลุ่มครูอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษาวิชาบังคับหลักสูตร ชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2521 ปีการศึกษา 2526 จังหวัดราชบุรี จำนวน 91 คน เป็นผู้ตอบแบบ สอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

2.1 สํารวจจำนวนครู-อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษาวิชาบังคับ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัด ราชบุรี จำนวน 103 คน เพื่อสะดวกในการจัดจำนวนแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา

2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แจงให้ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดราชบุรี สังกัด กรมสามัญศึกษาจำนวน 20 โรงเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจำนวน 5 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง มีครู-อาจารย์ให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา 91 คน ชั้น ม.1 จำนวน 32 คน ชั้น ม.2 จำนวน 31 คน (ตอบให้สมบูรณ์ได้ 29 คน) และชั้น ม.3 จำนวน 28 คน

แบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหานี้ผู้ตอบสังกัดกรมสามัญศึกษา 75 คน สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชน 16 คน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมด

ที่ใช้ใ้จริงจำนวน 89 ชุด (ไม่สมบูรณ์ 2 ชุด) รวมจำนวนรอยคะแนนของค่านิยมพื้นฐานแต่ละข้อในเอกสารแต่ละฉบับ ครอบคลุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร มีวิธีการดังนี้

1.1 วิเคราะห์จุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์รายวิชา ส 101 กับ ส 102 จุดประสงค์รายวิชา ส 203 กับ ส 204 และจุดประสงค์รายวิชา ส 305 กับ ส 306 วิเคราะห์แต่ละข้อโดยเทียบกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ จนครบทุกข้อ

1.2 วิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนวิชา ส 101, ส 102, ส 203, ส 204, ส 305 และ ส 306 วิเคราะห์แต่ละบทย่อยในแต่ละบท โดยอ่านและพิจารณาแต่ละหน้าเทียบกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ จนครบทุกเล่ม

1.3 ทาจำนวนครั้งของค่านิยมพื้นฐานแต่ละข้อที่มีในเอกสารแต่ละฉบับจากผู้วิเคราะห์ 5 คน โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} = จำนวนครั้งของค่านิยมพื้นฐานแต่ละข้อที่มีในเอกสารแต่ละฉบับ

X = จำนวนครั้งของค่านิยมพื้นฐานแต่ละข้อที่มีในเอกสารแต่ละฉบับของผู้วิเคราะห์แต่ละคน

N = จำนวนผู้วิเคราะห์

หากร้อยละ (P) ของจำนวนครั้งของค่านิยมพื้นฐานแต่ละข้อในเอกสารแต่ละฉบับ จากสูตร

$$P = \frac{\bar{X}}{n} \times 100$$

n = จำนวนข้อ (หรือบทย่อย) ในเอกสารแต่ละฉบับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาโดยครู-อาจารย์ที่สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2526

จำนวน 59 คน นี้เป็นการเพิ่มเติมเพื่อที่จะช่วยให้การสรุปผลการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยหาจำนวนครั้งของคำนิยามพื้นฐานแต่ละข้อที่มีในเอกสารแต่ละฉบับจากกลุ่มครู-อาจารย์ และหาการร้อยละของจำนวนครั้งของคำนิยามพื้นฐานแต่ละข้อที่มีในเอกสารแต่ละฉบับนี้ โดยใช้สูตรในข้อ 1.3

3. เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์รายวิชาและเนื้อหาในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาบังคับ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กับ คำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ มีดังนี้คือ

3.1 เอกสารนั้น ๆ จะต้องมีความนิยามพื้นฐาน 5 ประการครบทุกข้อ ในทุกข้อ ต้องครอบคลุมองค์ประกอบย่อยทุกตอน

3.2 ถ้าเอกสารนั้นมีลำดับที่ของคำร้อยละของคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ คือ ลำดับที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 เป็นลำดับที่เกี่ยวข้องกับเลขที่ข้อของคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการแล้ว เรียกว่า เอกสารนั้นสอดคล้องมากกับคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการ ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดความสำคัญของคำนิยามพื้นฐานตามลำดับเลขที่ข้อ (เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์, 2525)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย